

Lausunto vuoden 2023 arviointikertomuksen havainnoista

Tarkastuslautakunta on käynyt tarkoituksenmukaiseksi katsomassaan laajuudessa läpi kunnan taloutta ja hallintoa tilikaudelta 2023 ja esittänyt laatimassaan arviointikertomuksessa kunnanhallitukselle pyynnön vastineesta syyskuun loppuun mennessä sekä huomioimaan tarkastuslautakunnan havainnot seuraavaa talousarviota valmisteltaessa.

Alla on esitetty tarkastuslautakunnan keskeiset kysymykset kunnanhallitukselle sekä vastineet.

1) Miten sisäisten työohjeiden ja -käytänteiden yhdenmukaisuus toteutuu kuntaorganisaatiossa?

Tammelan kunnan sisäiset työohjeet on tallennettu kunnan intranettiin tai välitetty kaikille kyseisten ohjeiden piirissä toimiville henkilöille. Ohjeet ja niiden päivitykset käydään läpi johtoryhmässä, esihenkilöinfoissa ja toimialojen eri palaverissa. Työohjeiden ja -käytänteiden toteutumista seurataan sisäisellä valvonnalla.

Kunnan sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan perusteet päivitetään syksyn 2024 aikana. Sisäisen valvonnan ohjeistuksessa huomioidaan ohjeistus työohjeiden ja -käytänteiden valvonnan osalta.

2) Miten kunta on varautunut väestömäärän todennäköisen supistumisen aiheuttamiin välttämättömiin rakenteellisiin uudistuksiin kunnan kaikissa toiminnoissa?

Jokaisen toimialan tehtävänä on pohtia omien toimintojensa kannalta tarkoituksenmukaisia ja vaihtoehtoisia esityksiä, joissa otetaan huomioon myös väestömäärän muutokset. Kaikkien toimialojen ja koko kunnan yhteinen tavoite ja tahto on, että Tammelan väestömäärä saadaan nostettua kasvuun. Tähän liittyviä esityksiä ja pyrkiä ovat olleet esimerkiksi Papinkedon määrääjän hankinta uutta asuinalueita varten, maksuttoman varhaiskasvatuksen käyttöönotto sekä uuden yhtenäiskouluhankkeen käynnistäminen.

Kunnan oppilasmäärä usean vuoden ajan ollut laskeva, mutta laskusta huolimatta on pyritty siihen, että nykyiset kolme jäljellä olevaa kyläkoulua säilyisivät toiminnassa jatkossakin. Yhtenä vaihtoehtona on hahmoteltu, että kyseiset kouluyksiköt voisivat toimia jatkossa ns. pienten lasten yksikköinä. Pienten lasten yksikössä olisi yhdistettynä varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetuksen vuosiluokat 1.-4. Kyseinen malli mahdollistaisi opettajamäärän vähentämisen tulevaisuudessa ilman pedagogisesti hankalia yhdysluokkia (3.-6.). Koko kunnan tasolla oppilasmäärän lasku on monen vuoden jälkeen pysähtynyt, ja syksyn 2024 oppilasmäärä on sama kuin syksyn 2023 oppilasmäärä. Syynä tähän on Yhtenäiskoulun oppilasmäärän kasvu.

Tekninen palvelualue pohtii osaltaan kiinteistöjen käyttötarkoitusten muutoksia, mikäli kiinteistön osalta havaitaan vajaakäyttöä, ennen kuin kiinteistöstä mahdollisesti jopa luovutaan.

Kunnan kaavoituksessa pyritään jo tarkastelemaan kiinteistöjen monimuotoisempaa käyttömahdollisuutta. Kaavoituksen joustavampaa roolia on korostettu myös tehdyn hallintosääntöuudistuksen yhteydessä.

3) Miten kunta on suunnitellut kunnassa asumisen edellytyksiä, jossa on huomioitu kaikissa elämänvaiheissa olevien kuntalaisten vaatimuksia ja toiveita sekä kunnan strategian mukainen helpon asumisen periaate?

Kunta huomioi rakentamisessa sekä peruskorjauksissa esteettömyyden ja eri ikäisten tarpeet mahdollisuuksien mukaan. Kunnan palveluiden saavutettavuus halutaan pitää helposti lähestyttävänä ja keskustelevana.

Kunta on toteuttanut omistamiinsa hissittömiin kerrostaloihin hissit (3 kpl) sekä esitellyt hyväksi kokemaansa hissiratkaisua kunnassa oleville muille vastaaville taloyhtiöille, joissa hissittömyys on osin koettu haasteelliseksi. Kunnan uudishankkeissa, tilojen teknisissä ratkaisuissa esteettömyys huomioidaan aina, saneerauksissa esteettömyys toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Ympäristöön liittyvissä hankkeissa, alueiden sekä liikenneyhteyksien turvallisuuteen on panostettu, kunta on tehnyt pidempiaikaista yhteistyötä liikenneturvallisuuden parissa ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Seudullisen rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun toiminnan päättyessä Tammelan osalta vuoden 2024 loppuun mennessä, on kunnan tavoitteena asiakaslähtöisen palvelun korostaminen lupaviranomaisten rooleissa.

Kunta on valmis omalta osaltaan tekemään tarvittavia ratkaisuja esimerkiksi tilojen ja vuokrasopimusten tarkastamisen osalta, jotta hyvinvointialue Oma Häme säilyttäisi terveystalvuuksia Tammelan kunnassa. Samoin kunta on avoin uusille palvelukonseptikokeiluille, joilla voidaan varmistaa tärkeiden palveluiden saaminen tammelalaisille.

Kunta on omalta osaltaan mukana maakunnallisessa asumisen kehittämisen yhteistyöverkostossa, jossa laaditaan tilannekuva asumisen tarpeista ja varaudutaan tuleviin asumisen tuen tarpeisiin.

4) Miten kunta aikoo edistää yritysvaikutusten arvioinnin toteutumista lautakuntien päätöksenteossa?

Tammelan kunta on kuntastrategiansa linjauksen mukaisesti elinvoimainen ja yritysystävällinen. Tämä strateginen linjaus on keskeistä kunnan toiminnassa niin asioiden valmistelutyössä kuin päätöksenteossa. Yritysvaikutusten arviointi on osa asioiden valmistelutyötä ja päätöksentekoa, kun käsiteltäviä asioita ja niihin liittyviä linjauksia pohditaan. Kaikille toimielimille yhteisen arviointimenettelyn uudistaminen on ajankohtaista.

Yritysvaikutusten arviointimenettelyn uudistamista on pohdittu osana seudullisen elinkeino-ohjelman (ELPO) työstämistä. Visiona ja tavoitteena on, että ymmärrämme ja huomioimme elinkeinoelämän tarpeet suunnittelussa ja päätöksenteossa yritysvaikutusten arvioinnin kautta. Arviointimenettelyyn liittyvä työskentely etenee kyseisen

ohjelman valmistelun ja toimeenpanon myötä. ELPO-ohjelma sisältää lisäksi useita linjauksia, joilla kuntien ja kunnissa toimivien yrittäjien välistä yhteistyötä monipuolistetaan.

Tiedotus ja yhteistyö varmistavat avoimuutta ja yritysten mahdollisuuksia saada tietoa kunnan ajankohtaisista asioista sekä tuoda esiin omia näkemyksiään niihin liittyen. Kunta tiedottaa asioistaan ja päätöksistään avoimesti mm. nettisivuillaan. Kunnan ja kunnassa toimivien yrittäjien yhteinen aamukahvikäytäntö on toimiva keskustelu-areena käydä läpi ajankohtaisia asioita ja kuulla toistemme näkökulmia kuhunkin käsittelyyn tulevaan tai käsitelyssä olevaan asiaan liittyen. Yrittäjäyhdistyksen kanssa on pohdittu yhteisen laajemman tilaisuuden järjestämistä siten, että kutsuttuina olisi laajasti kunnan päätöksentekijöitä. Kunnan edustajat ovat osallistuneet aktiivisesti myös yrittäjien tilaisuuksiin, esimerkiksi seudun yhteiseen yrittäjägaalaan, yhteistyön ja keskustelun varmistamiseksi.

5) Miten kunta aikoo edistää lapsivaikutuksien arvioinnin toteutumista lautakuntien päätöksenteossa?

Kunnassa toimii poikkihallinnollinen Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmä. Ryhmä on suunnitellut Tammelan LAVA-mallin ja vastaa myös sen päivittämisestä. Lapsivaikutusten arviointia kehitetään maakunnallisessa yhteistyössä alueellisessa Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmässä vuoden 2024 aikana. Kehitystyöhön sisältyy LAVA-periaatteiden ja toimintaohjeiden päivitys.

Lapsiystävällinen kunta työryhmä on uusiutumassa ja ryhmän organisointi on valmisteluvaiheessa. Ryhmän aloittaessa toiminnan, lapsivaikutusten arvioinnin uudistaminen otetaan käsittelyyn vuoden 2025 aikana.

6) Miten kunnan konsernivalvonta saatetaan kuntalain ohjeistaman toimintatavan mukaiseksi?

Tammelan kunnan 11.6.2024 voimaan astuneen päivitetyn hallintosäännön mukaisesti konsernijohto ja sen kautta kunnanhallitus vastaa omistajaohjauksen toteutumisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konsernivalvonnan. Kunnanhallitus arvioi vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä omistajaohjauksen tuloksellisuutta kuntan konsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin kerran valtuustokaudessa. Kuntakonsernin valvontaa ohjaa 1.1.2020 voimaan astunut Tammelan kunnan konserniohje.

Tammelan kunnan sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan perusteiden mukaisesti kuntakonserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen kuuluu tytäryhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajan vastuulle. Tytäryhteisöiden tulee noudattaa myös Tammelan kunnan konserniohjetta, sekä hyvä hallinto- ja johtamistapasuosituksen sisäistä valvontaa ja kokonaisvaltaista riskienhallintaa koskevaa ohjeistusta.

Tytäryhtiöiden tulee raportoida konsernijohtolle merkittävistä riskeistä sekä riskienhallinnan toimivuudesta ja riittävydestä. Käytännössä raportti toteutetaan tytäryhteisön hallituksen laatimassa toimintakertomuksessa, jossa tulee selostaa hallituksen tietoon tulleet merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät, sekä periaatteet, joiden

mukaan sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty. Tytäryhteisön hallituksen on lisäksi raportoitava viipymättä yhtiön omistajaohjauksesta vastaavalle johtajalle, jos yhtiön toimintaan liittyvän merkittävän riskin realisointuminen on todennäköistä.

Kunnan sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan perusteet päivitetään syksyn 2024 aikana.

Arviointikertomuksessa 2023 tuotiin esille, että toimintakertomuksen sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan selonteoissa tulisi esittää yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen mukaisesti asiat. Vuoden 2024 toimintakertomukseen huomioidaan yleisohjeen mukaiset asiat.

7) Milloin valtuusto tulee päättämään kunnan varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista?

Kunnan varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteet käsitellään kunnanhallituksen kokouksessa 16.9.2024 ja tämän jälkeen periaatteet siirtyvät valtuuston käsittelyyn.

8) Milloin kunnanhallitus käynnistää riskien kartoituksen koko kuntakonsernissa ja määrittelee sen perusteella riskienhallinnan toimenpiteet sekä vastuuhenkilöt?

Kunnan sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan perusteet päivitetään syksyn 2024 aikana. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden päivityksen yhteydessä kartoitetaan koko kuntakonsernin riskit ja määritellään riskienhallintaan liittyvät toimenpiteet ja vastuuhenkilöt. Riskeihin liittyvä tarkastelu ja seuranta toteutetaan konserniohjeen mukaisesti konsernijohdon ja tytäryhteisön johdon välillä pidettävässä tavoite- ja talousarviokeskustelussa ja tilinpäätöksen raportoinnin yhteydessä vuosittain.